

מין בנין חיים אשר גם דור שני עלול להשכין בתוכו את יצורו דמונו;
 על כן גם דור יבוא משלם מס-זכרון, ומספר הספורים איננו נשכח. —
 פרישמן העיף לרגע את עינו במדבר — עינים משורבבות מוקנה,
 מענוי מחלה, ממחסור בעשן; אחר כך הוריד עוד יותר את ראשו
 ולא ענה דבר.

או פתח השלישי, הוא הקדים דברים ואמר:

— בשעת יאוש דומה האדם לעשיר אשר נתרשש; אם אתה
 בא לנחמו הוזהר בנחמת-שוא; לפניך איש אשר לפניו היה לו רב ועתה
 אין לו כל — מה יתרון בנדבת כסף קטנה אשר אתה נותן לו? אתה
 רק מבייש, מעלה זכרונות אשר אין בהם חפץ, לעומת זה טובה היא
 נחמה שיש בה ממש; היא משיבה את האדם אל עצמו, מבלי שיהיה
 לו צורך להשתמש בהסכמה מדומה של זרים, שהנה בתחלופה, — ואתה
 אספר לכם אף אנכי משל ואגידה לכם גם את פתרוננו ואתם הקשיבו;
 — איש עשיר אחר נתרשש ויבואו שלשת ידידיו לדבר על לבו.

פתח הראשון ואמר:

— למה תתאבל עד בלי די על הונך אשר הלך? במכלאות
 הבקר אשר מאחורי ביתך ראיתו והנה נצבת שם פרה טובת-מראה; אין
 זאת, כי הלכה אשר תתן יספיק לך למחיה כל הימים, — ככה דבר
 הראשון; ואולם האיש המתאבל ספק את כפיו ויתאונן ביתר מדי:

— למה תהיה כלועג לרש? הלא לפניו בימי עשרי קטון ודל
 היה זכרון הפרה-החולבת גם מעלות על לבו!

או פתח השני בנחמה ואמר: אם כלו כל אוצרותיך, הלא עוד
 ביתך נכון לפניך. הוא בנוי לאורך ימים, אף רחב ידיים הנהו ואין מונע
 איתך מסכור, איתו לזרים במחיר רב, ולמה איפא תדאג ליום מחסור?

או ספק האיש שנית את כפיו וימיר בהמת דוחו:

— למה תשלח את דבריך כחצים אל לבי? ואם ישקלו על ידי
 מחיר אשר אין כמוהו לרוב, הלא כמוהו כאין לעומת כל חסודותי אשר
 נדרו ממנו לבלי שוב!

או הניר גם השלישי את אשר היה עם לבבו:

— למה תאמר: עשיר הייתי ועתה אין לי כל? על אצבע ירך
 אני רואה אבן טובה המשובצת בתוך טבעת, ולפי ראות-עין אין צורך ליפיה
 ולחין-ערכה. אולי ימצא אחד מאדירי תבל, איש מן המלכים אשר תיף
 בעיניו לשים אותו בכרתו — או תקוב את שכרך ככל העולה על רוחך,
 כי מי יעריך אבן טובה, העומדת לעד, ויאמר — הותרתי? על כן הנחם;
 כי גדול עשרך גם היום הזה.

או קבל האיש תנחומים; ועתה אניד לכם את הפתרון:

— האחד מכם נחם את אדונו פרישמן בפיליטונים אשר היום
 הם נקראים ומחר הם נשכחים; השני העלה לפניו את זכר הספורים,
 אשר אף הם, אם גם צורתם קבועה, הולכים ונחרבים ומטים לנפול באבק
 שכחה. אנכי האחרון אשר העליתי על לב את זכר השירים אשר כתב
 דוד פרישמן. השיר הבורד הוא כאבן הטובה הקטנה, אשר ערוך לה
 לפי יפיה וחין-ערכה. כמוה הוא עומד לעד, ויש אשר איש, אשר לא
 נדע לכנות את דורו, פתאם ייף בעינו שיר אחד קטן, שריד יצירה של
 סופר רחוק, והוא ימצא בו חפץ להשתעשע אתו, להקרין מתוכו את
 נענועיו החדשים. על כן אין פה אשר ימלל את גודל הערך אשר לשיר
 קטן ויפה, ואשר יאמין בנפשו כי הנהו משורר — יתנחם!

לרגע היתה דממה. פרישמן שכל את ידיו, כמתכוון למצוא סיגרה
 בתוך כיס-בגדיו; אחר כך עברו זכרון ועל פניו רחפה רגע אחד בת-
 צחוק נונה, מיד הוא קם ואמר:

„נחמתני, ואולם עתה בואו ונלכה, כי הניעה שעת חצות.“

שלשת המנהמים

(מעין זכרונות; להופעת קובץ הסירים של דוד פרישמן)

בתוך עב העשן אשר בבית הקפה ישבו בחבורה שלשה אנשים
 ואתם יש: דוד פרישמן, בחוץ רביץ ליל חרף כבד, עמום ערפלים, השעה
 היתה קרובה לחצות ובאולם הקפה הנשא כבר כבו נברשות-הספון הגדולות;
 מאחורי-הליל ישבו מתחת לעגול-אור של מנורת קיר בודדה, ועשנו עוד
 ושוחחו חליפות, רק פרישמן, שגם בהרף הזה, האחרון לחייו, היה לפעמים
 מאחר את לילותיו בבית הקפה, ישב דומם ונזיר מסיגרה; ידיו נראו
 בגלל זה כה ריקות, וכל דמותו אף היא נראתה כבדלה בפני עצמה,
 כנזירה ועצובה. — אמנם כן, בשעה המופלאה ההיא ישב פרישמן עצוב
 ודומם; ללא מקלעות עשן הסיגרה, שהיו מהוות כעין אפר על פניו,
 וללא אותה האירוניה הסתומה, הטבעית כמעט, שהיתה ממלאה תמיד
 את קמטי פניו, — קטעי הרבורים של המסובים נסכו לאחורנה על עניני
 חיים של סופרים, כאלו כל השלשה בונו בלי-משים לעורר כעין ענן
 גם אצל זקן הסופיים אשר ביניהם; כדבר הזה קרה, ופרישמן הפסיר
 בקולו הלואט:

„מה יתרון בכל אלה, בדברי ספרות — —“

בשעת חצות תוהה וקודרת, כשכל הקרי הלב נדושים עד תום,
 יש שאמורה אחת של יאוש משמשת זיק, הטבעיר את כל המוץ היבש
 אשר בלב, פליטת הפה של פרישמן עוררה בבת אחת את כל השלשה,
 וכאלו סדרה מחדש את מערכות לבם; רגעי-השיבה האחרונים בבית
 הקפה הנועם נהיו פתאם לעת מוזמנת לחפץ אחד נחשב; לנחם את
 פרישמן הזקן, הנעצב, הנושב בידים ריקות מסיגרה... .

אחר מן החבורה פתח ואמר:

— בה אדוננו פרישמן, אל תקל לעינינו בכל חסודות מעשיך,
 הנכונות אתך מאז ועד היום, כי לו רק פיליטונים כתבת — דרך, בהם
 הריות, לפי צורך השעה, את כל משאלות הלב של הקוראים; בשעתם
 שחרו כל יודעיהן את פניהם ביתר כבוד וענון מאשר עשו כזאת לדברי
 ספרות מסוג אחר, והלא נאמר: הממלא את משאלות דורו כממלא את
 משאלות כל הדורות. —

פרישמן חכך יד אל יד, ראשו שח והוא לא ענה דבר.

או פתח השני בדברי נחמה:

— מה סופר כי יתאונן והוא שלח על פני תבל מספר ספורים
 טובים? כל דברי ספרות הם כעננים; אם יש בהם תועלת הם מריקים
 את השפע האצור בקרבם ונמוגים ללא שאריות, אם אין בהם תועלת —
 על אחת כמה וכמה; רק לרגע הם הוצצים בין הקורא ובין השכל הישר,
 ועד ארניעה הם נשכחים ולא יודע מקומם. רק הפפור הוא צורה גלויה,